

Кулинич Ю.М.

кандидат економічних наук,

асистент кафедри фінансів

Національного університету харчових технологій

Святаш С.В.

магістр

Буковинського державного фінансово-економічного університету

КОНСОЛІДОВАНА ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Стаття присвячена аналізу ефективності адміністрування податків і зборів у розрізі використання часового ресурсу, а також прозорості та простоти обчислення і сплати податкових платежів. Пропонується консолідована сплата податків та зборів задля налагодження найбільш ефективного діалогу між платниками податків та контролюючими органами, визначаються можливі позитивні та негативні тенденції, пов'язані з пропонованою методологією. Досліджується зарубіжний досвід адміністрування податків та зборів через призму вдосконалення вітчизняної системи оподаткування.

Ключові слова: система оподаткування, податок, збір, платник податків та зборів, адміністрування, податкова звітність, консолідація.

Кулинич Ю.М., Святаш С.В. КОНСОЛИДИРОВАННАЯ НАЛОГОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

Статья посвящена анализу эффективности администрирования налогов и сборов в разрезе использования временного ресурса, а так же прозрачности и простоты уплаты налоговых платежей. Предлагается консолидированная уплата налогов и сборов для налаживания наиболее эффективного диалога между налогоплательщиками и контролирующими органами, определяются возможные позитивные и негативные тенденции, связанные с предлагаемой методологией. Исследуется зарубежный опыт администрирования налогов и

сборов через призму совершенствования отечественной системы налогообложения.

Ключевые слова: система налогообложения, налог, сбор, плательщик налогов и сборов, администрирование, налоговая отчетность, консолидация.

Kulynych Iu. M., Sviatash S.V. CONSOLIDATED TAX REPORTING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

This article analyzes the effectiveness of the administration of taxes and fees in the context of the time resource usage, as well as transparency and ease of tax payments. The consolidated payment of taxes and fees is proposed in order to establish the most effective dialogue between taxpayers and the supervisory authorities. Possible positive and negative trends, which associated with the proposed methodology, are defined. Foreign experience in the administration of taxes and fees through the prism of improvement of the national system of taxation is investigated.

Keywords: system of taxation, tax, fee, tax and fee payer, administration, tax reporting, consolidation.

Постановка проблеми. Майже кожна з сучасних систем оподаткування, володіє на сьогодні настільки різноманітним набором податків, що просто унеможлиблює обійти увагою проблему їх наукової класифікації (податок на додану вартість, прибутковий податок з громадян, податок на доходи підприємств, податок з власників транспортних засобів і таке інше). Адже, зрозуміло, що подібна різноманітність ускладнює життя і органам, яким держава доручає збирати податки, і платникам, і, навіть законодавцеві.

Таким чином, з метою зменшення витрат та часу на ведення податкової звітності платниками податків та на здійснення камеральних чи документальних безвиїзних перевірок податковими органами доцільно було б ввести консолідовану податкову звітність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вдосконалення вітчизняної податкової системи досліджувалася багатьма науковцями.

Особливу увагу дослідженню зарубіжного досвіду розвитку податкових систем, здебільшого розвинених держав світу приділяли В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко, Н.М. Ткаченко та О.Д. Василик. Зокрема, М.В. Жернаков аналізував механізми адміністрування податків, М.В. Кармаліта досліджувала питання реформування системи сплати податків та зборів в Україні, Л.П. Сідельникова глибоко аналізувала місце України у світу в розрізі простоти і легкості оподаткування.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає у всебічному дослідженні вітчизняного та зарубіжного досвіду, зокрема з питань введення універсального податкового платежу, знаходження шляхів економії затрат часу та капіталу на ведення податкової звітності та здійснення контролю за платниками податків податковими органами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податки – чи не найважливіше питання для економіки будь-якої держави. Вони забезпечують стійке фінансування необхідних соціальних програм і державних інвестицій для стимулювання економічного зростання та розвитку, сприяють побудові процвітаючого і упорядкованого суспільства. Однак, директивні органи стикаються з важким завданням у розробці ефективної податкової політики: вони повинні знайти правильний баланс між підвищенням доходів держави через механізм встановлення податкових ставок та адміністративним тягарем суб'єктів господарювання аби не перешкоджати підприємницькій діяльності.

Механізм сплати податків і зборів функціонує за допомогою податково-правових норм. Еволюція системи сплати податків і зборів розвинених зарубіжних країн пов'язана з перенесенням акцептів з жорсткого податкового примусу до самооподаткування, проведення масово-роз'яснювальної роботи та налагодження партнерських відносин з платниками, лібералізації процесів подання-прийняття звітності та проведення перевірок. Адміністрування податків завдяки освіті та опікуванню проблемами платника відбувається з найбільшою ефективністю при мінімальних витратах за рахунок добровільної

сплати податків [11, с. 61].

Вітчизняна система оподаткування та адміністрування податків дещо стримує розвиток підприємництва, адже є однією з найменш привабливих для здійснення господарської діяльності порівняно з умовами країн європейського простору та в глобальному масштабі взагалі.

Так, за оцінками Світового банку, податкова система в Україні була найскладнішою у світі. Однак, можемо спостерігати тенденцію підвищення рейтингу України (див. табл. 1) [5; 6; 7].

Таблиця 1

Україна у рейтингу щодо кількості податкових платежів на рік
та часу на виконання вимог податкового законодавства

Показник \ Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість країн, які взяли участь у рейтингу	183	183	183	185	189	189
Найнижчий показник кількості податкових платежів, шт.	1 Катар, Мальдіви	2 Швеція	3 Гонконг (Китай), Катар, Мальдіви	3 Гонконг (Китай), Сауд. Аравія	3 Гонконг (Китай), Сауд. Аравія	3 Гонконг (Китай), Сауд. Аравія
Найвищий показник кількості податкових платежів, шт.	147 Україна	135 Україна	135 Україна	71 Венесуела	72 Венесуела	73 Венесуела
Кількість податкових платежів в Україні, шт.	147	135	135	28	28	5
Рейтинг України (місце)	183	183	183	92	94	8
Найнижчий показник, годин на рік	0 Мальдіви	1 Мальдіви	2 Мальдіви	12 ОАЕ	13 ОАЕ	14 ОАЕ
Найвищий показник, годин на рік	2600 Бразилія	2600 Бразилія	2600 Бразилія	2600 Бразилія	2600 Бразилія	2600 Бразилія
Кількість годин на рік на виконання податкового законодавства в Україні	736	657	657	491	390	350
Рейтинг України (місце)	175	174	175	171	163	156

Зазначені показники розраховуються у поточному році за підсумками минулого періоду та показують легкість сплати податків у наступному році.

За даними табл. 1, кількість податкових платежів, які сплачує середньостатистичне українське підприємство протягом 2010 – 2015 рр. неухильно спадає з 147 у 2010 р. до 5 у 2015 р. За даним показником, Україна перемістилася з останнього 183 місця на 8 місце у 2015 р.

Підвищення рейтингу України стосовно часу на виконання вітчизняними суб'єктами господарювання вимог податкового законодавства дещо повільніше за попередній показник. Так, у 2010 р. затрати часу становили 736 годин на рік із займанням 175 позиції серед аналізованих 183 економік, а в 2015 р. такі показники становили 350 годин на рік і 156 місце із 189 країн-учасниць відповідно.

Так, динаміку загального рейтингу за ступенем сприятливості сплати податків можемо простежити за рис. 1 [5; 6; 7].

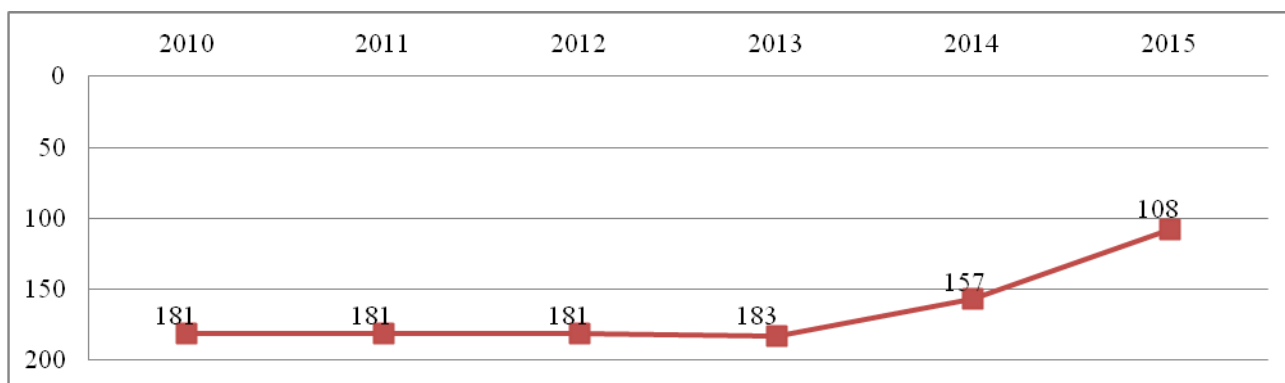

Рис. 1. Динаміка рейтингу за ступенем сприятливості сплати податків України за 2010 – 2015 рр.

Отже, рейтинг ступеня сприятливості сплати податків України підвищився на 73 позиції протягом 2010 – 2015 рр., залишаючи найнижчу 183 сходинку у 2013 р.

Податковим кодексом України регламентовано певне зниження податкового навантаження на суб'єктів господарювання, однак важливим кроком для підвищення ефективності вітчизняної податкової системи є

удосконалення механізмів адміністрування податків і зборів. Згідно з Податковим кодексом України, адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [1]. Одним із найдієвіших механізмів підвищення ефективності адміністрування є саме використання технологій з метою полегшення дотримання податкового законодавства.

Електронні системи оподаткування, які реалізовані на високому рівні, будуть корисними як для платників податків, так і контролюючих органів. Для податкових органів системи електронної подачі звітності зменшує навантаження та знижує витрати, які стосуються обробки та зберігання податкових декларацій. Це дозволяє вивільнити адміністративний ресурс для направлення його на розв'язання інших завдань, таких як проведення аудиту або надання послуг клієнтам. Електронна подача також є більш зручною для користувачів. Це скорочує часові і фінансові витрати на виконання податкових зобов'язань і виключає необхідність платникам податків чекати в черзі в податковій інспекції. Також, такі системи дозволяють знижувати ймовірність помилок у звітності. Електронні системи реєстрації та сплати податків стали більш поширеними в усьому світі. З 314 реформ, які зменшують адміністративне навантаження, починаючи з 2004 р., 88 стосуються саме поліпшення умов прийняття податкових декларацій та збільшення ефективності платіжних систем [5].

Таким чином, можемо констатувати той факт, що електронні системи здійснюють один з найбільших впливів на пом'якшення адміністративного

тягаря, а відтак, потребують постійного вдосконалення.

Так, 16 лютого 2012 року Рада директорів Світового банку ухвалила Стратегію партнерства з Україною на 2012 – 2016 рр., одним із ключових напрямів якої є допомога Україні у спрощенні процедури сплати податків і зборів та обліку платежів [11, с. 62].

У розрізі реформування податкової та митної політики України, уже почалися певні зміни в системі оподаткування. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. №236 [2], утверджується те, що Державна фіскальна служба України реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також з питань сплати єдиного внеску. Ще чинне на сьогодні Положення про Міністерство доходів і зборів України, затверджене Указом Президента України від 18 березня 2013 року №141/2013 [4], визначає, що під контроль Міністерства підпадають податкові та митні платежі та єдиний соціальний внесок. Таким чином, консолідація виконавчих органів, а отже і їхніх функцій розпочата, а отже, даний процес є початком змін в системі оподаткування.

Отже, застосування найбільш ефективної, прозорої та простої системи сплати податків – Єдиного рахунку (Швеція, Данія, Велика Британія, Бельгія) дозволяє платникам податків одним платіжним дорученням сплатити грошові зобов'язання по всіх податках та зборах, обов'язкових йому до сплати, та стовідсотково запобігає помилкам при перерахуванні коштів. Податкова служба має реальну картину про стан розрахунків платників податків з бюджетами, а саме: ситуація, коли у одного платника податків одночасно по одному податку обліковується переплата, а по іншому – податковий борг, є неможливою. Разом з тим, податкова звітність з податку на прибуток у багатьох країнах подається 1 раз на рік (Великобританія, Чехія), а з податку на додану вартість – щоквартально (Великобританія, Кіпр). В Україні ж відсутні технічні

можливості для застосування Єдиного рахунку для сплати податків, але ведеться робота щодо їх створення та й кількість звітних періодів значно більше, що призводить до збільшення часу, який платник витрачає на справляння податків [8, с. 27].

Шведський процес оподаткування характеризується тим, що більша частина податків стягується авансовими платежами протягом податкового року, і тільки після його закінчення розраховується сума остаточного податку. Фізичні особи проводять податковий облік, як правило, тільки раз на рік, тобто коли є остаточний податок. Підприємства та роботодавці сплачують податки кожного місяця [9, с. 52]. У США державні органи офіційно надають змогу вибирати найбільш вигідне та зручне для платника податків і зборів програмне забезпечення та форму подачі звітності, що зменшує затрати часу на ведення податкового обліку платниками [14].

Незважаючи на позитивні моменти міжнародної практики оподаткування, потрібно враховувати, що податкова реальність в Україні, на сьогодні «не встигає» за законодавством, а нормам Податкового кодексу набагато більше необхідно «пристосуватися» до реального життя, ніж постійно змінюватися. Органи державної влади, прагнучи максимально як найшвидше наблизити Україну до європейського співтовариства, у багатьох випадках копіюють податкові методи і моделі ЄС, не намагаючись урахувати економічні, соціальні, ментальні особливості розвитку нашої держави, і це часто створює суттєві та небажані проблеми [10, с. 16].

Можемо відмітити те, що Україні необхідне спрощення сплати податків та зборів, а в першу чергу консолідацію сплати, відповідно і нарахування податкових платежів за принципом «єдина декларація – єдиний платіж». Саме консолідація податкової звітності забезпечить можливість не розпорощено контролювати за сплатою усіх податків та зборів, мати єдиний банк даних податкової інформації та полегшити часові, фінансові та людські затрати на отримання, оброблення податкової інформації та здійснення контролю за станом розрахунку з бюджетом. З метою спрощення складання, подання та

перевірки податкової звітності варто впровадити єдину універсальну програму розрахунку сум податків та зборів суб'єктів господарювання, яка б могла працювати на основі первинних даних таких суб'єктів та автоматизовано розраховувати відповідний консолідований платіж до державного бюджету на кожен звітний дату (місяць, квартал, півріччя, рік) із змогою доповнювати програму реквізитами.

Так, для полегшення формування, подання, а головне сплати єдиним дорученням на єдиний рахунок податкових зобов'язань платниками податків необхідно усунути недоречності із великою кількістю видів декларацій по кожному податку та зменшенні кількості звітних податкових періодів. При чому сплату податків можна здійснювати одним платежем чи авансовими платежами за податковими періодами, вказаними у Податковому кодексі України. Також, можемо зазначити, що наявність єдиного державного інформаційного реєстру стосовно даних про громадян, нерезидентів, платників податків, об'єкти оподаткування, з доступом до нього органів державної влади, прокуратури, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, фізичних та юридичних осіб, отримують ряд переваг як для органів державної влади (можливість оперативно отримувати достовірну інформацію, не вимагаючи від громадян різноманітних довідок), так і для громадян (економія часу) дасть перевагу як для платників податків, так і для всіх державних виконавчих органів. Поряд із функціонуванням електронного кабінету платника податків, консолідована податкова звітність призведе до ще більшого підвищення податкової свідомості платників податків та ефективного використання наявних ресурсів.

Дані та інші пропозиції можливо реалізувати за допомогою програми побудови консолідованої звітності сплати податків до бюджетів. Важливим елементом стане консолідація звітності, яка включатиме сплату загальнодержавних, місцевих податків і зборів а також соціальних внесків до бюджету. Таку звітність пропонуємо подавати до контролюючих органів та

Державної казначейської служби, а витяг з консолідованої звітності із зазначеними рахунками – до банківської установи, яка обслуговує платника.

Таким чином, Державна фіскальна служба матиме можливість здійснювати перевірку правильності нарахування та повноти сплати податків платником, Державна казначейська служба – розподіляти всю суму сплати податків за напрямками відповідних рахунків бюджетної класифікації доходів. Відкриття рахунку консолідованої сплати здійснити у порядку, зазначеному в Наказі Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України» від 22 червня 2012 р. №758 [3].

Пропонуємо приблизний вигляд розрахунку консолідованої суми податків та зборів до державного та місцевих бюджетів (див. рис. 2).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Декларація								
2	з розрахунку консолідованої сплати податків та зборів до								
3	державного та місцевого бюджетів								
4	станом на _____ р.								
5	Вид податку/збору	Об'єкт оподаткування	Одиниця виміру	База оподаткування	Одиниця виміру	Ставка податку/збору	Пільги	Сума до сплати	Рахунок
6	Загальнообов'язкові податки і збори								Державний бюджет
7	Податок на прибуток підприємств								
8	Податок на доходи фізичних осіб		грн.						
9	....		кг.						
			шт.						
			т.						
			л.						
10	Місцеві податки і збори								Місцевий бюджет України
11	Податок на майно								
12	Єдиний податок								
13	Збір за місце для паркування транспортних засобів								
14	Туристичний збір								
15	Загальнообов'язкове соціальне страхування								Пенсійний фонд України
16	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування								
17	Консолідована сума до сплати								

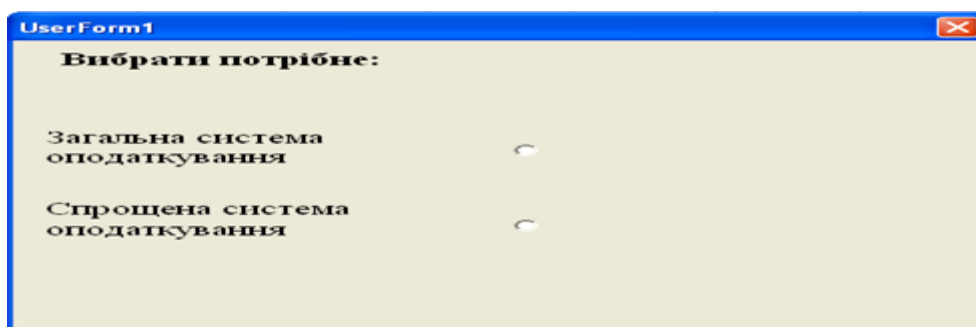
Рис. 2. Розрахунок консолідованої суми податків та зборів, що сплачуються до державного та місцевого бюджетів України

Таким чином, консолідована звітність розраховується на основі таблиці, поданій в рис. 2. Однак варто забезпечити такий програмі обрахунок

консолідованої суми податків та зборів можливість електронного прикріплення допоміжних файлів, які слугують при розрахунку даної суми. Дана програма повинна базуватися на системі класифікаторів (довідників), необхідних для розрахунку податків і зборів, що забезпечить автоматичний витяг інформації з них та зручні умови роботи з програмою. Колонка «пільги» повинна бути забезпечена автоматичним вибором пільгової категорії платника, з постійним оновленням правових критерії до надання податкових пільг.

Також варто забезпечити кожного платника податків можливістю придбати таку автоматизовану програму з одночасним прикріпленням до неї електронного цифрового підпису. Найкращим вирішенням даного питання буде розробка даної програми на основі системи Електронного кабінету платника податків з можливістю формування податкової звітності в режимі реального часу.

Однак, необхідно також звернути увагу на платників податків, які використовують спрощену систему оподаткування. В такому разі варто ввести в програму розрахунку можливість вибору відповідної системи оподаткування (див. рис. 3).

The image shows a screenshot of a software window titled "UserForm1" with a standard Windows-style title bar (blue background, close button on the right). The main content area has a light beige background. At the top, it says "Вибрати потрібне:" in bold black text. Below this, there are two radio button options, each with a small white circle to its right. The first option is "Загальна система оподаткування" and the second is "Спрощена система оподаткування".

Рис. 3. Крок перший «Вибір системи оподаткування платником податків та зборів»

Звичайно, що наступним кроком повинно бути заповнення всієї необхідної інформація про платника податків та зборів, а саме: назва платника податків і зборів, ідентифікаційні номери, код ЄДРПОУ, адреса юридичної

особи, зазначення інформації про філії, якщо вони наявні, номер телефону, факсу, інформація про керівника та головного бухгалтера тощо.

Таким чином, створення даної програми забезпечить скорочення витрат часу на оформлення, подання податкової звітності платником та на полегшення перевірки правильності даних органами Міністерства доходів і зборів України.

Отже, консолідована податкова звітність буде кроком до полегшення роботи між податковими органами та платниками податків та податковими органами та іншими державними органами у разі зберігання фінансової, консолідованої податкової, статистичної та іншої спеціальної звітності в одному банку даних з відкритим доступом до нього державних органів. Таким чином, буде відбуватися економія часу і бюджетних затрат на систему оподаткування.

Висновки з проведеного дослідження. Важливим кроком у покращенні сервісу платників податків та полегшенні процесу звітування платників є уніфікація норм заповнення податкової звітності. Дане питання дозволить вирішити саме запровадження нової технології подання податкової звітності.

Так, перевагами введення «єдиної декларації» можуть бути:

- застосування найбільш ефективною, прозорою та простою системи сплати податків – Єдиного рахунку, що дозволяє платникам податків одним платіжним дорученням сплатити грошові зобов'язання по всіх податках та зборах, обов'язкових йому до сплати, та стовідсотково запобігає помилкам при перерахуванні коштів;

- мінімізація затрат часу при складанні податкової звітності платниками податку;

- мінімізація фінансових та людських ресурсів при складанні, опрацюванні та поданні податкової звітності платниками податків до податкових органів;

- акумулювання податкової звітності та іншої внутрішньої і зовнішньої податкової інформації у Єдиному банку даних податкової інформації;

- спрощення складання, подачі та сплати податків та зборів платниками податку;
- самостійний контроль платниками податку за поточною власною ситуацією щодо сплати, нарахування, заборгованості та переплати сум податків та зборів;
- можливість нагадування про сплату податків контролюючими органами платникам податків та офіційного листування платників податків з податковими органами та отримання безкоштовних консультацій за допомогою телекомунікаційних систем;
- введення єдиної декларації, а отже і єдиного звітного періоду спричинить зменшення порушення податкового законодавства з боку платників податків;
- можливість автоматичного формування квартальної, піврічної та річної податкової звітності за даними місячної звітності платниками податків;
- зменшення ймовірностей виникнення заборгованостей по різних видах податків з одночасною переплатою по інших;
- зменшення помилковості перерахування сум нарахованих податків і зборів платниками податків на помилкові рахунки до Державної казначейської служби України;
- автоматичний вибір системи оподаткування (загальної чи спрощеної), що за допомогою розробленої програми зменшить ймовірність неправильного тлумачення податкового законодавства платниками податків;
- зменшення кількості податкових декларацій та додатків до них, що зменшить кількість випадків неправильного обрання форм податкової звітності;
- відсутність необхідності подання заяв у письмовій формі до податкових органів для отримання необхідної інформації про реєстрацію платника податків, сплату сум податків та зборів чи зняття з реєстрації платника податку;
- можливість отримування засобами телекомунікації останніх оновлень податкового законодавства, пояснень, попереджень та іншої

інформації від податкових органів;

- можливість ефективної та швидкої камеральної та документальної безвиїзної перевірки податкової звітності контролюючим органом;

- можливість більш якісної та швидкої взаємодії державних виконавчих органів з відсутність необхідності подання заявок для отримання необхідної інформації між ними;

- зменшення кількості працівників податкових органів, які орієнтуються на здійснення контролю та проведення різного роду перевірок податкової звітності, а тим самим підвищення можливості збільшення кількості працівників – консультантів тощо.

Отже, консолідована сплата податків – є одним із найкращих рішень підвищити ефективність роботи як платників податків так і контролюючих органів.

Бібліографічний список:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755 – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

2. Про державну фіскальну службу України від 21 травня 2014 р. №236 / Постанова, Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

3. Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України від 22 червня 2012 р. №758 / Наказ, Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

4. Про Міністерство доходів і зборів України від 18 березня 2013 року №141/2013 / Указ, Президент України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

5. A World Bank Group Flagship Report: Doing Business 2015 Going Beyond Efficiency. 12th edition. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>

6. World Bank Group: Paying Taxes 2014: The global picture – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com>
7. World Bank Group: Paying Taxes 2015: The global picture – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com>
8. Бідюк О.О. Адміністрування податків : міжнародний досвід та українські реалії / О.О. Бідюк // Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнародного досвіду : зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу. – 2012. – С. 25-29.
9. Дюрядін В.П. Система сплати податків у Швеції / В.П. Дюрядін // Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнародного досвіду : зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу. – 2012. – С. 52 - 57.
10. Жернаков М.В. Економіко-правовий аналіз адміністрування податків : європейський досвід / М.В. Жернаков // Фінансове право. – 2012. – №1 (19). – С. 15-17.
11. Кармаліта М.В. Вагомі кроки на шляху реформування системи сплати податків та зборів в Україні / М.В. Кармаліта // Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнародного досвіду : зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу. – 2012. – С. 61-65.
12. Сідельникова Л.П. Диспропорції податкової складової бюджетних ресурсів держави та шляхи їх усунення / Л.П. Сідельникова // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2013. - № 23. – С. 183-188.
13. Офіційний сайт інформаційно-аналітичного порталу Українського агентства фінансового розвитку «Україна фінансова» Міндоходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ufin.com.ua>.
14. About.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://taxes.about.com/od/taxplanning/ht/estimated_taxes.htm.